

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยที่มีอยู่ในวงการวิชาการ สามารถสรุปเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่
2. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

1. ความหมายของภัยคุกคาม

ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับภัยคุกคามไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ออนไลน์. ม.ป.ป.) ให้ความหมายของคำว่า คุกคาม หมายถึง การแสดงอำนาจด้วยกิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว ทำให้หวาดกลัว ได้แก่ ภัยคุกคาม

เจษฎา มินญลือ (2553 : 27) ได้นิยามคำว่า ภัยคุกคาม คือ การกระทำอันจะเป็นอันตรายหรือสั่นคลอนต่อความมั่นคงของชาติในทุก ๆ ด้าน

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (ออนไลน์. ม.ป.ป.) นิยามว่า ภัยคุกคาม (Threat) คือ พฤติการณ์ที่คาดคะเนได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย มีผลให้ฝ่ายที่ถูกคุกคามต้องกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ภัยคุกคามจะมีความสำคัญเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความนึกคิดของทั้งผู้คุกคาม และผู้ถูกคุกคาม ความนึกคิดดังกล่าวขึ้นอยู่กับความรู้สึกว่า ผู้คุกคามมีเครื่องมือพอหรือมีศักยภาพกำลังอำนาจพอที่ดำเนินการให้บังเกิดผลตามที่ต้องการจะคุกคามได้หรือไม่ ขึ้นอยู่ที่เจตนาในการพิจารณาภัยคุกคามนั้น ความยากอยู่ที่การหยั่งเจตนาของประเทศที่ถูกคุกคาม กล่าวคือ แม้ประเทศที่ถูกคุกคามจะมีเครื่องมือที่จะใช้ดำเนินการ แต่ก็ยากที่จะรู้ได้ว่าจะใช้เครื่องมือที่มีอยู่หรือไม่ ฉะนั้น บางครั้งจึงต้องอาศัยการศึกษาทางประวัติศาสตร์ และศึกษาลักษณะของผู้นำหรืออิทธิพลในการกำหนดนโยบายของประเทศนั้น ๆ ซึ่งภัยคุกคามแบบดั้งเดิม (Traditional Threat) กล่าวโดยรวมแล้วภัยคุกคามแบบดั้งเดิมจะมีความหมายครอบคลุมถึง ภัยคุกคามจากการใช้กำลังทหารเข้าทำการรบ และยังรวมไปถึงการบ่อนทำลาย ก่อวินาศกรรม จารกรรม ที่มีการกระทำ

ในลักษณะรัฐต่อรัฐ ส่วนความหมายของคำว่า “ภัยคุกคามรูปแบบใหม่” (Non-traditional Threat) นั้น สามารถกล่าวได้ว่าเป็นภัยคุกคามในทุก ๆ มิติ ที่ไม่ใช่ภัยคุกคามเฉพาะมิติด้านการทหารเท่านั้น ได้แก่ ปัญหาโลกร้อนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมวลมนุษยชาติและระบบนิเวศ หรือการเคลื่อนย้ายทุนจากบรรษัทข้ามชาติที่ส่งผลให้ประเทศบางประเทศล้มละลายได้ภายในชั่วข้ามคืน หรือการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบที่กระทำต่อผู้บริสุทธิ์ด้วยความรุนแรงและความหวาดกลัว หรือการค้ำมนุษย์ข้ามชาติ เป็นต้น

สรุปความหมายของภัยคุกคาม คือ การแสดงอำนาจด้วยกิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว และทำให้หวาดกลัว โดยพฤติกรรมที่คาดคะเนได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย มีผลให้ฝ่ายที่ถูกคุกคามต้องกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมไปถึงการกระทำอันจะเป็นอันตรายหรือสิ้นกลอนต่อความมั่นคงของชาติในทุก ๆ ด้าน

2. ประเภทของภัยคุกคาม

ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับประเภทภัยคุกคามไว้หลากหลาย ดังนี้

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (ออนไลน์. ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมาย ภัยคุกคามแบบดั้งเดิม (Traditional Threat) หมายถึง ภัยคุกคามที่เกิดจากการทำสงคราม การใช้กำลังทหารเข้าทำการรบ และยังมีความหมายครอบคลุมถึงการบ่อนทำลาย ก่อวินาศกรรม จารกรรม ที่มีการกระทำในลักษณะรัฐต่อรัฐ ซึ่งในปัจจุบันสงครามเย็นยุติลงและเกิดกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ส่งผลให้รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมประกอบกับการเกิดนวัตกรรมใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวัตกรรมในเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information & Communication Technology: ICT) ที่เชื่อมต่อร้อยต่อโลกทั้งโลกเข้าหากัน ช่วยให้เกิดการสื่อสารไปมาระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลกับหน่วยงาน และหน่วยงานกับหน่วยงานเป็นได้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว และการที่โลกทั้งโลกสามารถสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วสารสนเทศสามารถถูกส่งไปมาอย่างที่ต่าง ๆ ได้อย่างไร จิตจำกัณนี้เอง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลที่ตามมาคือ การเกิดขึ้นของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ส่วนความหมายของคำว่า “ภัยคุกคามรูปแบบใหม่” (Non-traditional Threat) นั้น สามารถกล่าวได้ว่าเป็นภัยคุกคามในทุก ๆ มิติ ที่ไม่ใช่ภัยคุกคามเฉพาะมิติด้านการทหารเท่านั้น ได้แก่ ปัญหาโลกร้อนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมวลมนุษยชาติและระบบนิเวศ หรือการเคลื่อนย้ายทุนจากบรรษัทข้ามชาติที่ส่งผลให้ประเทศบางประเทศล้มละลายได้ภายในชั่วข้ามคืน หรือการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบที่กระทำต่อผู้บริสุทธิ์ด้วยความรุนแรงและความหวาดกลัว หรือการค้ำมนุษย์ข้ามชาติ เป็นต้น หมายความว่า

ความเสียหายหรือความสูญเสียอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นกับมวลมนุษยชาติกลับไม่เข้ามาจากความขัดแย้งจนเกิดเป็นสงครามดังเช่นในอดีต

สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 47-51) ได้สรุปปัญหาภัยคุกคามออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1. ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบเก่า ซึ่งมีจุดเน้นความมั่นคงแบบเดิม (Traditional Security) โดยยังคงมีปัญหาคriticalที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งจะส่งผลกระทบต่อไปในอนาคต ได้แก่

1.1 ปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดน ซึ่งมีทั้งการสู้รบด้วยกองกำลังติดอาวุธบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และการสู้รบในประเทศรอบบ้านที่ทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญตามมา กลายเป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและการรักษาความมั่นคงของไทย ได้แก่

1.1.1 กลุ่มผู้หนีภัยจากการสู้รบในเมียนมาร์ ซึ่งอพยพข้ามแดนเข้ามาอยู่อาศัยในเขตไทยที่ศูนย์พักพิงชั่วคราวบริเวณจังหวัดชายแดนไทย-เมียนมาร์ รวม 9 แห่ง จำนวนกว่า 100,000 คน

1.1.2 การเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนไทย-เมียนมาร์

1.2 ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ซึ่งมีทั้งสาเหตุจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ปัจจุบันมี 3 กลุ่มสำคัญ ได้แก่

1.2.1 กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มชาวโรฮิงญาจากรัฐอะระกัน หรือรัฐยะไข่ ประเทศเมียนมาร์ ที่อพยพมาทางทะเลอันดามันและลักลอบเข้าเมืองไทยบริเวณจังหวัดชายทะเลฝั่งอันดามัน

1.2.2 กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวศรีลังกา ซึ่งมีกลุ่มขบวนการใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่ติดต่อลักลอบนำชาวศรีลังกาไปประเทศที่สาม โดยใช้สายการบินพาณิชย์นำคนมาพักรอที่ประเทศไทย จากนั้นจึงเคลื่อนย้ายทางรถยนต์ต่อไปทางภาคใต้เพื่อลงเรือเดินทางไปยังประเทศปลายทาง

1.2.3 กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มชาวเกาหลีเหนือที่อพยพลักลอบเข้าเมืองไทยผ่านทางชายแดนไทย-เมียนมาร์ และชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

1.3 ปัญหาความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน ประกอบด้วย เขตแดนทางบกและเขตแดนทางน้ำ ได้แก่

1.3.1 เขตแดนทางบก ที่ยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดนอีกมาก ทั้งชายแดนด้านไทย-เมียนมาร์ ไทย-กัมพูชา และไทย-สปป.ลาว ซึ่งทำให้เกิดการเผชิญหน้าด้วยกำลังทหารในพื้นที่บางจุด ได้แก่ พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณปราสาทเขาพระวิหาร เป็นต้น รวมทั้งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรที่สามารถพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีจุดผ่อนปรนการค้าและจุดผ่านแดนชั่วคราวอีกหลายจุด ที่รอการจัดระเบียบเพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพและโอกาส และดำเนินการเสริมสร้างความมั่นคงในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนป้องกันประเทศ

1.3.2 เขตแดนทางน้ำ ซึ่งยังมีความไม่ชัดเจนทั้งในส่วนที่เป็นเกาะแก่งตามลำน้ำที่เป็นเส้นเขตแดน ได้แก่ ลำน้ำโขง สาละวิน และลำน้ำกระบุรี และส่วนที่เป็นเขตทะเลและยังมีปัญหาพื้นที่ทับซ้อนกันหลายจุด ได้แก่ ทะเลอันดามันและอ่าวไทย ซึ่งกลายเป็นข้อพิพาทเรื่องเขตแดนไทยกับประเทศรอบบ้านและเป็นปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรทางทะเลในหลายพื้นที่ ส่งผลให้ประเทศไทยขาดโอกาสในการพัฒนาด้านต่างๆ และกระทบต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.4 ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม แม้จะได้ตรวจพบว่าการเคลื่อนย้ายอาวุธสงครามที่มีการค้าขายตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาลำเลียงไปยังชายแดนไทย-เมียนมาร์ เพื่อส่งจำหน่ายให้กับชนกลุ่มน้อยมีจำนวนลดลง แต่ได้ปรากฏข่าวสารสำคัญว่ากลุ่มผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความต้องการอาวุธสงคราม ซึ่งอาจนำไปใช้ในการคุ้มกัน การลักลอบลำเลียงยาเสพติด รวมทั้งจำหน่ายต่อให้กับชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย-เมียนมาร์ นอกจากนี้ยังตรวจพบการลักลอบนำอาวุธสงครามเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านทางเรือสินค้าต่างชาติที่เข้ามารับส่งสินค้าในพื้นที่จังหวัดสตูล ตลอดจนมีการลักลอบนำเข้าผ่านช่องทางลำเลียงตามภูมิประเทศทางบกตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย จึงจำเป็นต้องเฝ้าติดตาม ระวัง ป้องกันปัญหาดังกล่าวต่อไป

1.5 ปัญหาการกำหนดสถานะบุคคล ซึ่งมีกลุ่มคนที่ไม่มิสถานะบุคคลชัดเจนอาศัยในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทยหลายกลุ่ม โดยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือของไทยและบางส่วนอยู่ในพื้นที่ภาคกลางของไทย ในบริเวณชายแดนไทย-เมียนมาร์ ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายและกฎระเบียบ ดำเนินการตามขั้นตอนที่ชัดเจนแล้วก็ตาม แต่ยังคงมีปัญหาที่สำคัญในการดำเนินงาน กำหนดสถานะบุคคล โดยเฉพาะปัญหาการลักลอบอพยพจากประเทศรอบบ้านเข้ามาอยู่อาศัยกับญาติในชุมชนและหมู่บ้านชายแดนของไทยเพิ่มขึ้น และปัญหาเจ้าหน้าที่รัฐของไทยและผู้เกี่ยวข้องบางกลุ่มอาศัยช่องว่างของกฎระเบียบทุจริตในหน้าที่ โดยเรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อช่วย

ให้ผู้ที่ไม่มีสถานะบุคคลได้รับสัญชาติไทยโดยไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของชาติ

2. ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งมีจุดเน้นความมั่นคงที่ไม่ใช่แบบเดิม (Non-traditional Security) ได้แก่ ความมั่นคงมนุษย์ เป็นต้น โดยยังคงมีปัญหาลำดับที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและการเสริมสร้างความมั่นคงโดยรวมของประเทศ ทั้งนี้ ปัญหาและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่จะกล่าวต่อไป เป็นผลพวงมาจากผลของการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาของประเทศในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งยังคงมีปัญหาคือความเหลื่อมล้ำของคนในสังคมดำรงอยู่ต่อไป โดยเฉพาะความไม่เท่าเทียมกันด้านโอกาส ได้แก่ โอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ โอกาสเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งทุน เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง ครอบครัวและคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นต้น และเป็นผลให้ยังคงมีกลุ่มคนยากจน กลุ่มคนด้อยโอกาส กลุ่มคนที่ยังไม่มีสถานะที่ชัดเจน กลุ่มอิทธิพลอำนาจมืด กลุ่มนายทุนผูกขาด และมีชุมชนในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ตลอดจนมีชุมชนแออัดในเขตเมือง ซึ่งเป็นรากเหง้าสำคัญของปัญหาและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่ด้วย แม้ว่าได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บทเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องต่าง ๆ แล้ว ก็ยังไม่อาจคลี่คลายปัญหาและภัยต่าง ๆ ได้ทั้งหมด โดยปัญหาและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย

2.1 ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นเป็นลักษณะขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมที่มีเครือข่ายดำเนินการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศรอบบ้าน และตรวจพบผู้กระทำความผิดในบุคคลทุกระดับวัยตั้งแต่เด็ก เยาวชนไปจนถึงผู้สูงวัย และมาจากหลากหลายอาชีพและกลุ่ม/องค์กร มีทั้งคนจนและคนรวย รวมทั้งมีการเคลื่อนไหวทั้งในพื้นที่เขตเมืองและชนบทป่าเขา เพื่อลักลอบผลิต/นำเข้าสิ่งเสพติด ลำเลียงขนย้ายข้ามแดน และกระจายส่งไปขายยังกลุ่มเป้าหมายในทุกพื้นที่จนนำไปสู่การแพร่ระบาด และเป็นเหตุบ่อนทำลายชุมชนสังคมอย่างหนักในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศอยู่ในขณะนี้

2.2 ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทวีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและก่อผลกระทบเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ โดยยังคงมีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายได้รับการผ่อนผันให้ทำงานในพื้นที่หลายจังหวัด ขณะที่ยังมีอีกจำนวนมากที่ลักลอบทำงานขายแรงงานกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์บริหารจัดการที่สามารถควบคุมปัญหาผลกระทบสำคัญที่เกิดขึ้นตามมาได้ โดยเฉพาะปัญหาเด็กเกิดใหม่ในประเทศไทย ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาการปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎระเบียบชุมชน สังคม ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสิทธิมนุษยชน

2.3 ปัญหาความขัดแย้งในสังคม ซึ่งหมายถึงปัญหาจากการเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่นำไปสู่การแบ่งออกเป็นฝักฝ่ายหรือสีต่าง ๆ โดยมีช่องทางหลากหลายในการเผยแพร่ข่าวสารของกลุ่มที่ตอกย้ำความขัดแย้ง และนำมาซึ่งความเกลียดชังระหว่างกลุ่มคน รวมทั้งมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การเผชิญหน้าและอาจใช้ความรุนแรงตามมา นอกจากนี้ยังรวมถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนด้วยกันจากกรณีใช้ประโยชน์ หรือแข่งขันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ และความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือรัฐบาลจากกรณีการคัดค้านโครงการของรัฐ หรือการดำเนินนโยบายของรัฐบาลและยังไม่มีแนวทางคลี่คลายปัญหาที่เป็นรูปธรรมเช่นกัน

2.4 ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบในมิติความมั่นคงเรื่องเขตแดนและมิติการพัฒนาเรื่องระบบนิเวศน์ โดยยังคงมีสถานการณ์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ดินน้ำลำธาร และการบุกรุกป่าชายเลน ซึ่งเกิดจากประชาชนทั่วไปและกลุ่มนายทุน จนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบนิเวศน์ถูกทำลายขยายพื้นที่เพิ่มวงกว้างมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาหลากหลายมิติ ได้แก่ ฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงไป พื้นที่ประสบภัยธรรมชาติบ่อยครั้งและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การเกษตรได้ผลผลิตไม่ยั่งยืน รายได้ไม่แน่นอนและชีวิตไม่มั่นคง

2.5 ปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ เป็นประเด็นปัญหาที่ให้ความสำคัญทั้งสาธารณสุขที่เกิดจากภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะภัยที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดอุทกภัย และวาตภัยขนาดใหญ่ หรือภัยแล้งและภัยหนาวที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ และไม่อาจคาดการณ์สภาพที่จะเกิดขึ้นและผลที่ตามมาได้ง่ายเหมือนในอดีต รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะเกิดภัยขนาดใหญ่และมีระดับความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเพิ่มมากขึ้นด้วย

2.6 ปัญหาโรคระบาด องค์การอนามัยโลกรายงานว่า ในศตวรรษที่ 21 ทั่วโลกจะเผชิญกับโรคติดต่อเชื้อต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งโรคที่เกิดใหม่ และโรคติดเชื้อเก่าที่หวนกลับมาอีก โดยเฉพาะโรคติดเชื้อจากสัตว์สู่คนซึ่งถือว่าอันตรายร้ายแรง โรคระบาดที่เกิดขึ้นแล้วคือโรคซาร์ส หรือโรคระบบทางเดินหายใจที่ระบาดในจีน และโรคไข้หวัดนกที่ระบาดในภูมิภาคเอเชีย และโรคไข้หวัดใหญ่ 2009 หรือ H5 N1 ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบรุนแรงต่อเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของประชาชน สาเหตุของการเกิดโรคติดต่อที่รุนแรงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของคน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การคมนาคมขนส่งที่รวดเร็ว กลุ่มโรคติดต่อใหม่

ที่พบในไทยและประเทศรอบบ้านและมีโอกาสระบาดสูง ได้แก่ ไข้หวัดนก ไข้กาฬหลังแอ่น กาฬโรค โรคมือเท้าปาก และไข้สมองอักเสบ สำหรับโรคระบาดสำคัญที่คุกคามต่อสาธารณสุขของไทย ได้แก่ โรคเอดส์ ชาร์ส และโรคไข้หวัดใหญ่ 2009 หรือ H5 N1 ซึ่งมีโอกาสระบาดเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา หากเกิดการระบาดรุนแรงย่อมส่งผลกระทบต่อความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม และเสถียรภาพของประเทศ ซึ่งทุกฝ่ายเป็นหุ้นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาทุกระดับทุกพื้นที่ รวมทั้งความร่วมมือกับต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลกนอกจากทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บชนิดใหม่ ได้แก่ โรคชาร์ส ไข้หวัดนก และโรคเอดส์แล้ว ในอนาคตจะมีโรคระบาดอุบัติใหม่เกิดขึ้นโดยเฉพาะโรคติดต่อทางการหายใจ และคาดว่าจะมีโรคอุบัติซ้ำอีกโดยเป็นโรคดั้งเดิมที่เคยระบาดในอดีตและจัดเป็นภัยร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์โลก โดยโรคระบาดรุนแรงในอดีตที่เริ่มพบอีกในปัจจุบัน ได้แก่ กาฬโรค ไข้ทรพิษ หรือไข้หวัดสเปน การกลับมาของโรคอุบัติซ้ำเนื่องจากการกลายพันธุ์ทำให้รักษายากขึ้น โรคอุบัติซ้ำที่ไทยให้ความสำคัญได้แก่ โรคไข้เลือดออก มาลาเรีย วัณโรค และโรคฉี่หนู นอกจากนี้ต้องเฝ้าระวังไข้รากสาดใหญ่และอหิวาตกโรคโดยเฉพาะวัณโรคซึ่งมีแนวโน้มผู้ป่วยเพิ่มขึ้น

2.7 ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ แม้ว่าไทยจะมีได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาและความขัดแย้งที่เป็นสาเหตุของการก่อการร้ายระหว่างประเทศแต่ก็ได้รับผลจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เนื่องจากการมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศที่เป็นเป้าหมายการก่อการร้าย รวมทั้งมีชุมชนและมีผลประโยชน์ของประเทศเป้าหมายอยู่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจสำคัญที่เชื่อมโยงให้กลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศเข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทย สำหรับเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ นอกเหนือจากการค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด การพนันผิดกฎหมาย การโจรกรรม การปลอมแปลงเอกสารเดินทาง การละเมิดลิขสิทธิ์ ตลอดจนอาชญากรรมทางธุรกิจผิดกฎหมายอื่น ๆ แล้ว จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับอาชญากรรมข้ามชาติทางเศรษฐกิจและคอมพิวเตอร์ที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ตรวจจับได้ยากขึ้น ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวและปัญหาการว่างงานในปัจจุบัน ส่งผลให้ปัญหาประเด็นนี้มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นทั่วโลกโดยเฉพาะการผลิตและค้าขายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่สร้างรายได้สร้างความเสียหายมากที่สุดและแพร่ระบาดมากที่สุดในประเทศไทย ซึ่งล่อแหลมต่อการถูกกดดันและเพ่งเล็งจากประเทศเจ้าของลิขสิทธิ์ทั้งจากสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ม.ป.ป. : 2-5) ได้สรุปภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่เป็นทั้งภัยคุกคามรูปแบบเดิมและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลให้เกิดภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ในภูมิภาคทั่วโลกก่อให้เกิดเป็นภัยคุกคามจากการก่อการร้าย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงและผิดกฎหมาย ทำให้การก่อการร้ายมีความใกล้เคียงต่ออาชญากรรม สำหรับประเทศไทยถึงแม้จะไม่ได้เป็นเป้าหมายโดยตรงของกลุ่มก่อการร้ายสากล แต่ยังคงเป็นประเทศที่เสี่ยงต่อการที่กลุ่มก่อการร้ายอาจเข้ามาปฏิบัติการเป็นแหล่งหลบซ่อนจัดหาเงินทุนเนื่องจากมีปัจจัยเอื้ออำนวยหลายประการ ได้แก่ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวและการลงทุนจากต่างชาติ เป็นต้น

2. ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ยังเป็นภัยคุกคามที่มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงทั่วโลก โดยมีปัจจัยจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำเป็นตัวเร่งให้เกิดการขยายตัวของอาชญากรรมหลากหลายประเภท ประกอบกับปัจจุบันอาชญากรรมหรือกลุ่มองค์กรอาชญากรรมเพิ่มความร่วมมือในลักษณะพันธมิตรข้ามชาติและแสวงประโยชน์จากนวัตกรรมทางเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงช่องว่างทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายในหลายประเทศที่ยังขาดประสิทธิภาพ มีส่วนทำให้เกิดการก่ออาชญากรรมกระทำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

3. ปัญหายาเสพติด สถานการณ์ยาเสพติดประเทศไทยมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มขึ้น ถึงแม้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง จนสามารถมีผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ได้สูงขึ้นมากกว่าการปฏิบัติการที่ผ่านมา แต่ด้วยข้อจำกัดและเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องหลายประการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สถานการณ์ด้านความมั่นคง ฯลฯ ที่มีส่วนให้ปัญหายาเสพติดขยายตัวมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยรวม ผลจากจับกุมยาเสพติดมีปริมาณของกลางเพิ่มขึ้น ซึ่งให้เห็ดยังคงมียาเสพติดจำนวนมาก ที่พักคอยเตรียมนำเข้าเขตไทย รวมทั้งพบว่ามีผู้เสพที่ผันตัวมาเป็นผู้ค้ารายย่อยมากขึ้น ทำให้เชื่อว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดจะมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน สำหรับการเชื่อมโยงกันของผู้ค้าที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำอาจเป็นปัจจัยเสี่ยงให้ผู้ค้าสามารถสร้างเครือข่ายใหม่และเชื่อมโยงกันในระหว่างภูมิภาคมากขึ้น โดยยาบ้ายังเป็นยาเสพติดหลักที่แพร่ระบาดมากกว่ายาเสพติดชนิดอื่น นอกจากนี้ ไอซ์เป็นยาเสพติดที่มีแนวโน้มแพร่ระบาดมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากมีราคาสูงและยังมีความต้องการของตลาด และมักจะนำเข้าจากชาวต่างประเทศโดยแฝงตัวเป็นนักท่องเที่ยวเข้ามาทางสนามบินสุวรรณภูมิซึ่งพิจารณาได้จากผลการจับกุมในห้วงที่ผ่านมา สำหรับพืชกระท่อมมีแนวโน้มแพร่ระบาดมากขึ้นในกลุ่มวัยรุ่น โดยนำไปต้ม

และเติมส่วนผสมอื่นเรียกว่าสีฉุนร้อย แปะฉุนร้อย โดยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะนำยาเสพติดดังกล่าวมาใช้ในการชักจูงให้วัยรุ่นเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง

4. ปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ที่กระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสถาบันหลัก การจารกรรมข้อมูลจากองค์กรหรือสถาบันทางเศรษฐกิจและด้านความมั่นคงกำลังเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องสร้างระบบป้องกันและได้รับการทดสอบระบบตลอดเวลา ทั้งยังมีความเสี่ยงต่อการรั่วไหลของข้อมูลซึ่งมีค่ามหาศาลและทำลายความสามารถ การก่อวินาศกรรมข้อมูลที่จะเป็นภัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและความมั่นคงให้เสียหาย

5. ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการจัดการทรัพยากรพลังงานและสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาระหว่างรัฐกับประชาชน การเสื่อมโทรมและลดลงของพื้นที่ป่าไม้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาสืบเนื่องมาจากปัจจัยและเงื่อนไขหลายประการ โดยมีปัญหาซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

5.1 ในระยะเวลาที่ผ่านมาการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) อย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศต้องใช้พื้นที่ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและการพลังงานการเกษตรและอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นการผลิตเพื่อการส่งออกและการขยายพื้นที่เกษตรกรรม ที่ดินและทรัพยากรป่าไม้ซึ่งถูกใช้พื้นฐานต้นทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจจึงลดลงอย่างรวดเร็ว

5.2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 - 2555 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจาก 57 ล้านคน เป็น 68 ล้านคน ประชากรส่วนที่เพิ่มขึ้น 11 ล้านคนทำให้ความต้องการใช้ที่ดินและทรัพยากรป่าไม้เพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นพื้นฐานในการอยู่อาศัยและทำกินเพิ่มมากขึ้น การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้จึงขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้การที่รัฐบาลได้ผ่อนปรนต่อราษฎรที่เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ โดยใช้หลักรัฐศาสตร์มากกว่านิติศาสตร์ทำให้มีลักษณะรัฏฐมนตริบางฉบับเกิดปัญหาในทางปฏิบัติโดยถูกใช้เป็นข้ออ้าง ส่งผลให้การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น

5.3 จากข้อมูลกรมป่าไม้พบว่าในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ 171 ล้านไร่ หรือร้อยละ 53 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ในปี พ.ศ. 2551 เหลือพื้นที่ป่าไม้เพียง 104.7 ล้านไร่หรือร้อยละ 33 ของพื้นที่ทั้งประเทศ จะเห็นได้ว่าระยะเวลา 47 ปี จากปี พ.ศ. 2504 - 2551 พื้นที่ป่าไม้ลดลงถึง 66 ล้านไร่ หรือ 105,600 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 1 ใน 5 ของพื้นที่ประเทศไทย ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ยังคงถูกบุกรุกแผ้วถางคิดเฉพาะเป็นป่าอนุรักษ์เหลือประมาณร้อยละ 18 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ทั้งนี้จะต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการปฏิบัติตามกฎหมายที่ดินอย่างเคร่งครัด

รวมทั้งมีการประสานงานในการป้องกันและอนุรักษ์ป่าไม้อย่างมีระบบแบบแผนและการบูรณาการในภาพรวม

6. ปัญหากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ในห้วงที่ผ่านมาได้เกิดภัยธรรมชาติส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศทำให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินโดยสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติหรือมนุษย์ได้ทำให้เกิดขึ้นมาและภัยธรรมชาติมีหลายรูปแบบแตกต่างกันไป บางอย่างร้ายแรงน้อยบางอย่างร้ายแรงมาก ได้แก่ การเกิดอุทกภัยหรือน้ำท่วม การเกิดพายุ การเกิดแผ่นดินไหว คลื่นพายุซัดฝั่ง แผ่นดินถล่มและความแห้งแล้ง เป็นต้น ซึ่งจะต้องหาทางป้องกันสร้างระบบแจ้งเตือนภัยและเตรียมรองรับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

7. ปัญหาความขัดแย้งทางสังคม จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชาติเกิดความขัดแย้งทางความคิดในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การเมือง การปกครอง ความเชื่อทางศาสนาและความไม่เท่าเทียมทางสังคมเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับกติกาภายใต้รัฐธรรมนูญปี 2550 ที่หลายกลุ่มยังคงมีความคิดเห็นแตกต่างทำให้เกิดความแตกแยกทางสังคมลุกลามเป็นวงกว้างจนถึงระดับชุมชนและสถาบัน นำไปสู่ความขัดแย้งเผชิญหน้าและมีการพาดพิงไปถึงสถาบันเบื้องสูง ซึ่งถือว่าความขัดแย้งทางสังคมเหล่านี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งของชนในชาติ ที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธีให้บังเกิดผลอย่างจริงจัง

8. ปัญหาเกี่ยวกับอาวุธสงคราม ในช่วงยุคหลังสงครามเย็นสงครามที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นสงครามขนาดเล็กในลักษณะของปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศโดยอาวุธที่ใช้เป็นอาวุธขนาดเล็ก ทั้งนี้อาวุธขนาดเล็กนอกจากจะใช้ในสงครามดังกล่าวแล้ว ยังได้แพร่กระจายและถูกนำไปใช้ในการก่อปัญหาอาชญากรรม หรือใช้ในการสร้างอิทธิพลขององค์กรอาชญากรรม รวมทั้งถูกนำไปใช้ในขบวนการค้ายาเสพติดและการต่อต้านอำนาจรัฐในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

9. ปัญหาผู้มีอิทธิพล ผู้มีอิทธิพลเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ดำรงตนด้วยการกระทำการด้วยตนเองหรือใช้จ้างวาน สนับสนุนการกระทำการใดๆ ที่ผิดกฎหมายหรืออยู่เหนือกฎหมาย ซึ่งผลของการกระทำนั้นเป็นการบ่อนทำลายเศรษฐกิจสังคมและการเมืองขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นอุปสรรคขัดขวางการดำเนินการตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือทำลายคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยส่วนรวม ซึ่งพฤติกรรมของกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่สำคัญได้แก่

9.1 กลุ่มผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

9.2 กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบขนสินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน น้ำมัน ปาล์มเถื่อนและบุหรี่/สุราเถื่อน

9.3 กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบจัดให้มีบ่อนการพนัน โต้ะพนันบอล หวยใต้ดินและตู้เกมสไฟฟ้า

9.4 กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบค้าผู้หญิงและเด็ก การบังคับค้าประเวณี และโสเภณีเด็ก

9.5 กลุ่มผู้มีอิทธิพลลักลอบนำคนเข้า-ออก และอยู่ในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย

10. ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งที่ได้ใช้อัตลักษณ์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญและยังคงมีพลังในพื้นที่มาสร้างเป็นเงื่อนไขโดยนำเรื่องประวัติศาสตร์และเชื้อชาติมาร้อยเรียงเข้ากับศาสนา เพื่อสร้างความรู้สึกลึกซึ้งแปลกแยกและความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านเจ้าหน้าที่รัฐ พร้อมกันได้มีการผสมผสานรูปแบบของสงครามการก่อความไม่สงบและสงครามกองโจรเข้าด้วยกัน โดยได้ใช้วิธีการควบคุมมวลชนด้วยการสร้างความหวาดกลัว จากการก่อเหตุเพื่อกำจัดบุคคลที่มีอัตลักษณ์แตกต่างออกไปรวมทั้งบุคคลที่มีความรู้สึกลึกซึ้งแปลกแยกไปจากกลุ่มของตัวเองด้วยการประยุกต์ใช้ยุทธวิธีการก่อการร้ายเพื่อสร้างภาพความโหดเหี้ยมและทารุณให้ปรากฏตามสื่อมวลชน รวมทั้งดึงความสนใจจากองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายสุดท้ายในการยกระดับเข้าสู่เวทีสากล อย่างไรก็ตามสภาพของปัญหานอกจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงแล้ว ยังปรากฏเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้มีอิทธิพล ยาเสพติดและการค้าของเถื่อนซึ่งมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ในรูปแบบของภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ นอกจากนี้สภาพของสังคมจิตวิทยาที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมตลอดจนการด้อยโอกาส ทั้งทางด้านการศึกษาและการพัฒนาพื้นที่รวมทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์ ยังทำให้สภาพของปัญหามีความซับซ้อนและเชื่อมโยงในหลายมิติ การยุติสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงฝ่ายรัฐจะต้องได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนในการร่วมกันต่อต้านการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ทุกรูปแบบพร้อมกับการปฏิบัติทางทหารในเชิงป้องกัน หรือกดดันด้วยการถอดถอนแกนนำในระดับหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างให้เกิดสภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัยและความสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

11. ปัญหาชนกลุ่มน้อย แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง ปัญหาจากคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย กำหนดเป็น 2 กลุ่มได้แก่

11.1 กลุ่มที่จะเข้ามาใหม่ ได้แก่ ผู้หลบหนีเข้าเมืองที่จะเข้ามาใหม่ทุกกลุ่ม

11.2 กลุ่มที่อยู่ในประเทศไทย แบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่

11.2.1 กลุ่มที่อยู่มานาน ซึ่งยังมีสถานะตามกฎหมายไม่ชัดเจน/สถานะไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

11.2.2 กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองที่มีประเด็นปัญหาความมั่นคง ประกอบด้วย

1) ผู้หลบหนีเข้าเมืองทางทะเล (โรฮิงญา) มีแหล่งที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในมุมมองของรัฐบาลพม่า ชาวโรฮิงญาเป็นพวก “ไม่มีความจงรักภักดี” เนื่องจากในอดีตมีชาวโรฮิงญากลุ่มหนึ่งต้องการสร้างรัฐอิสระขึ้นทางตะวันตกตอนเหนือ ประกอบกับมีหน้าตาเหมือนชาวบังกลาเทศส่งผลให้พม่าเชื่อว่าชาวโรฮิงญาอพยพมาจากบังกลาเทศ และเป็นพวก “ลี้ภัยอย่างผิดกฎหมาย” ด้วยทัศนคติของรัฐบาลพม่าดังกล่าว ชาวโรฮิงญาจึงไม่ได้รับการรวมเข้าไปในกลุ่มชนพื้นเมือง (Indigenous Groups) ในรัฐธรรมนูญพม่าและไม่ได้รับสัญชาติพม่า ส่วนรัฐบาลบังกลาเทศมีความเห็นเกี่ยวกับชาวโรฮิงญาว่า “แม้จะมีคนบอกว่าชาวโรฮิงญามีต้นกำเนิดมาจากบังกลาเทศแต่บังกลาเทศก็ไม่ยอมรับว่าชาวโรฮิงญาเป็นพลเมืองของประเทศ” ประเทศที่เป็นเป้าหมายเดินทางของชาวโรฮิงญาคือกลุ่มประเทศมุสลิม ได้แก่ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งการเดินทางไปประเทศที่หมายจะต้องผ่านประเทศไทย สถานการณ์ปัจจุบันทั้งประเทศต้นทางและประเทศปลายทางไม่มีประเทศใดยินดีให้ชาวโรฮิงญาอยู่ในประเทศ

2) กลุ่มคนหลบหนีเข้าเมืองอื่น ๆ ได้แก่ ผู้หลบหนีเข้าเมืองทั่วไปซึ่งจะต้องดำเนินการส่งกลับตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ได้แก่ ชาวเกาหลีเหนือ ชาวจีน โดยใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านหรือเข้ามากระทำผิดกฎหมายในไทย ในปัจจุบันกลุ่มที่มีปัญหามากคือกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ มีเป้าหมายการเดินทางคือประเทศเกาหลีใต้โดยใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่าน มีสถิติการหลบหนีเข้าเมืองทางจังหวัดเชียงรายที่เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่รัฐบาลไทยยังไม่มีมาตรการในระดับประเทศ

3) กลุ่มผู้หนีภัยจากการสู้รบ หมายถึง ผู้หนีภัยสงครามรวมถึงผลกระทบจากสงคราม คือประชาชนที่อยู่ท่ามกลางการสู้รบระหว่างกองทัพรัฐบาลทหารพม่ากับกองกำลังติดอาวุธของชนกลุ่มน้อย และได้หลบหนีเข้ามาลี้ภัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้จำนวนผู้หนีภัยจากการสู้รบเข้ามาอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวตามแนวชายแดน ไทย - พม่า ในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จ.แม่ฮ่องสอน จ.ตาก จ.กาญจนบุรี และ จ.ราชบุรี ประชากรในพื้นที่พักพิงฯ มีประมาณ 130,000 คน ทั้งนี้ปัญหาในขณะนี้คือ ประชากรในพื้นที่พักพิงฯ มีจำนวนลงที่ ทั้งๆ ที่มีการดำเนินการส่งไปประเทศที่สามเป็นระยะ ๆ เนื่องจากอัตราการเกิดของเด็กเกิดใหม่สูงมากและมีประชากรแฝงจากฝั่งพม่าเข้ามาอาศัยในพื้นที่พักพิงฯ จำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาการลักลอบออกมาขายแรงงาน การก่ออาชญากรรม และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

4) กลุ่มจำเป็นต่อเศรษฐกิจ/แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง 3 สัญชาติ (พม่า ลาว และกัมพูชา) การแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมีการดำเนินการมากกว่า 10 ปี ด้วยการผ่อนผันโดยการเปิดจดทะเบียนมาแล้วหลายครั้งและยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้จากการประมาณการเชื่อว่าปัจจุบันมีแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ประมาณ 3 - 4 ล้านคน กระจายตัวอยู่ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ จังหวัดที่มีความหนาแน่นมาก ได้แก่ จ.ระนอง จ.สมุทรสาคร จ.สมุทรปราการ จ.เชียงใหม่ จ.ตาก จ.ภูเก็ต กรุงเทพฯ และปริมณฑล

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (ม.ป.ป. : 5 - 7) ได้สรุปภัยคุกคามเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ภัยคุกคามทางทหาร คือ ภัยที่เกิดจากการรุกรานด้วยกำลังทหารจากภายนอกประเทศ ซึ่งในอนาคตมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดจากความขัดแย้งระดับต่ำในลักษณะของสงครามจำกัด ซึ่งจะสามารถพัฒนาไปสู่การใช้กำลังทหารขนาดใหญ่ได้ ถ้าหากมิได้รับการแก้ไขอย่างทันทั่วทั้งที่

2. ภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหาร คือ ภัยคุกคามที่ไม่มีผลกระทบต่อเอกราชและบูรณภาพแห่งดินแดนโดยตรง แต่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน ทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม มีความสลับซับซ้อนและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นและอาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ สรุปได้ดังนี้

2.1 ภัยคุกคามที่เกิดจากความยากจนและไร้เสถียรภาพทางการเมืองของประเทศรอบบ้านก่อให้เกิดปัญหา ดังนี้

2.1.1 ปัญหาขาดเสถียรภาพเป็นปัญหาที่มีความสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องรีบดำเนินการแก้ไข เพราะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรบุคคลของชาติโดยตรง ทำให้คนไทยมีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ลดลง นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ทำให้ศักยภาพของประเทศไทยในภาพรวมลดลง

2.1.2 ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัจจุบันมีมากกว่าหนึ่งล้านคน ซึ่งบุคคลเหล่านี้เข้ามาแย่งงานคนไทยทำ เป็นพาหะนำโรคติดต่อ และก่ออาชญากรรมต่าง ๆ นอกจากนั้นอาจจะแอบแฝงเข้ามาหาข่าวทั้งฝ่ายต่อต้านและฝ่ายไทยในรูปแบบต่าง ๆ หรือปฏิบัติการบ่อนทำลายก่อวินาศกรรมเป้าหมายทางทหารและฝ่ายพลเรือนของฝ่ายเรา เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารของประเทศของตนในยามสงครามซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในระยะยาว

2.1.3 ปัญหากองกำลังต่างชาติติดตามและปฏิบัติการต่อเป้าหมายที่เป็นกลุ่มต่อต้านลึกเข้ามาในเขตประเทศไทยและมีผลกระทบต่อทรัพย์สินและชีวิตของคนไทย สร้างความขัดแย้งให้กับรัฐบาลทั้งสองประเทศรวมทั้งทำลายเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของตำรวจและทหารไทย ตลอดจนความน่าเชื่อถือต่อสถาบันกองทัพของประชาชน

2.1.4 ปัญหาอาชญากรรมตามแนวชายแดน ได้แก่ กองโจรติดอาวุธที่เข้ามาปล้นฆ่าข่มขืนราษฎรไทยตามแนวชายแดน ขโมยรถยนต์ รถจักรยานยนต์ ลักลอบค้าอาวุธสงคราม และการลักลอบค้าของผิดกฎหมายอื่น ๆ รวมทั้งปัญหาการประมง ปัญหาการกระทำเยี่ยงโจรสลัด ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ และปัญหาค้าแรงงานผิดกฎหมาย

2.1.5 ปัญหาผู้หนีภัยจากการสู้รบและกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนมากจะเข้ามาอาศัยและใช้ประเทศไทยในการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของตน ซึ่งจะสร้างความหวาดระแวงและนำมาซึ่งปัญหาอื่น ๆ ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นอุปสรรคต่อผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไทยควรจะได้รับความร่วมมือจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งเป็นอุปสรรคต่อการเจรจาแก้ไขปัญหาดังกล่าว ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

2.2 ภัยคุกคามที่เกิดจากปัญหาเส้นเขตแดนที่ยังไม่มีความชัดเจนทั้งเขตแดนทางบกและทางทะเล ซึ่งจะนำมาสู่การแย่งชิง ปกป้องแหล่งผลประโยชน์แห่งชาติทั้งทางบกและทางทะเล นอกจากนี้การกระทำรุนแรงต่อเรือประมงไทยบริเวณพื้นที่เสื่อมโทรมทางทะเล อาจก่อให้เกิดการเผชิญหน้ากันทางทหารและเกิดการกระทบกระทั่งกันจนลุกลามเป็นปัญหามหาชนได้ ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขที่เหมาะสม

2.3 ภัยคุกคามที่เกิดจากจุดอ่อนภายในประเทศที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของคนในชาติ ประเทศไทยยังมีปัญหาหรือจุดอ่อนภายในประเทศที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของคนในชาติ เป็นปัญหาที่รัฐบาลจะต้องหาทางแก้ไข หรือจัดปัญหาให้หมดไปโดยเร็ว ดังต่อไปนี้

2.3.1 ปัญหาที่เกิดจากลัทธิการก่อการร้าย ได้แก่ การก่อการร้ายภายในประเทศ แม้ว่าจะลดระดับความรุนแรงลงแต่ยังคงมีความเคลื่อนไหวอยู่ในประเทศและพยายามคงสภาพกองกำลังติดอาวุธไว้เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ดำรงอิทธิพลอยู่ในพื้นที่ ทั้งยังมีการเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นรูปแบบของการประสานผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การก่อการร้ายสากลประกอบด้วย การปฏิบัติการ (คุกคามหรือใช้ความรุนแรง) ของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มุ่งหวังตามเงื่อนไขข้อเรียกร้องทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่วนใหญ่จะปฏิบัติการล่องล้าเขตแดนหรือเกี่ยวพันกับชาติอื่นๆ

ซึ่งจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์แห่งชาติ พันธกรณีระหว่างประเทศ นโยบายของชาติ ทั้งทางด้านการเมืองและการป้องกันประเทศ

2.3.2 องค์การเอกชนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนไหวโดยการเรียกร้องสิทธิและไม่ยอมรับการดำเนินการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล ทำให้อาจส่งผลกระทบต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

3. ภัยจากสาธารณภัยขนาดใหญ่และภัยพิบัติต่างๆ คือ ภัยที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในลักษณะของสาธารณภัย ได้แก่ อุทกภัย วาตภัย และไฟไหม้ป่า เป็นต้น หรือเป็นอุบัติเหตุที่เป็นผลจากการกระทำด้วยน้ำมือมนุษย์ ได้แก่ อาคารถล่ม โรงงานอุตสาหกรรมระเบิด การก่อวินาศกรรม การทำลายสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศทั้งทางบกและทางทะเล เป็นต้น ซึ่งการเกิดสาธารณภัยและอุบัติเหตุขนาดใหญ่ในประเทศมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นสูงและมีความรุนแรง ทำลายชีวิตและทรัพย์สินของราษฎร นอกจากนี้ปัญหาการทำลายสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติก็เป็นปัจจัยเร่งตัวหนึ่งที่ทำให้เกิดสาธารณภัยและอุบัติเหตุต่าง ๆ อีกด้วย

คริสต แอบบอต , พอล โรเจอร์ส และ จอห์น สโลโบดา (Chris Abbott, Paul Rogers and John Sloboda. Online. 2006.) ได้แบ่งภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่สำคัญ ๆ ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Change) ผลจากการใช้พลังงานจากซากฟอสซิลที่ส่งผลให้เกิด “ ผลกระทบเรือนกระจก ” (Greenhouse Effect) ทำให้หลายประเทศกำลังมุ่งไปที่พลังงานนิวเคลียร์ โดยแท้ที่จริงแล้วพลังงานนิวเคลียร์กลับไม่ใช่คำตอบที่แท้จริงเพราะการใช้พลังงานนิวเคลียร์กันอย่างแพร่หลายกลับกลายมาเป็นแนวโน้มที่ก่อให้เกิดการแพร่กระจายของเทคโนโลยีและอาวุธนิวเคลียร์ ดังนั้นถ้าต้องการสร้างความมั่นคงที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นแล้วมนุษย์ควรที่จะพยายามหาพลังงานด้านอื่น ๆ มาทดแทนพร้อม ๆ ไปด้วยการรณรงค์ในเรื่องของการประหยัดพลังงานและใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า

2. การแข่งขันแย่งชิงทรัพยากร (Competition Over Resources) เป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่เกิดจากการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติอย่างมหาศาลที่ก่อให้เกิดการแสวงหาและแย่งชิงเพื่อที่จะครอบครองแหล่งพลังงาน ได้แก่ การเข้ารุกรานและยึดครองอิรักของสหรัฐฯ ภายใต้กรอบของการพัฒนาและครอบครองอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destruction – WMD) ตามที่สหรัฐฯ กล่าวอ้าง แต่ปรากฏว่าหลังจากเข้าทำการยึดครองแล้วกลับปรากฏว่าไม่มีอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงตามที่กล่าวอ้างแต่ประการใด

3. การเกิดขึ้นของชนกลุ่มน้อยของชนหมู่มาก (Marginalisation of the Majority World) จากสภาพเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงก่อให้เกิดการกระจุกตัวของความเจริญและความมั่งคั่งส่งผลให้เกิดความแตกต่างในแง่ของคุณภาพชีวิตมีช่องว่างระหว่างกลุ่มต่าง ๆ อันนำมาซึ่งความรู้สึกที่ไม่เท่าเทียมกัน ความอิจฉา โกรธ เกลียดชัง เอารัดเอาเปรียบ ความรู้สึกแปลกแยก และในที่สุดก็มีการแสดงออกที่ต่างกัน ทำให้บางกลุ่มใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการต่อรองหรือสร้างความเท่าเทียม ได้แก่ การอพยพย้ายถิ่นฐานของชนกลุ่มน้อยในประเทศต่าง ๆ กลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี และการก่อการร้าย เป็นต้น ดังในปัจจุบันปัญหาของการก่อการร้ายได้แพร่กระจายจนไม่สามารถทำการควบคุมได้และผู้ที่เสียชีวิตจากการติดเชื้อเอชไอวีมีมากกว่าผู้ที่เสียชีวิตจากการก่อการร้าย

4. การขยายอิทธิพลทางทหาร (Global Militarization) ถึงแม้สงครามเย็นยุติลงส่งผลให้เหลือขั้วอำนาจเดียวซึ่งน่าที่จะเป็นผลดีและลดการสะสมอาวุธของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก แต่สถานการณ์ไม่ได้เป็นเช่นนั้นทั้งนี้เพราะสหรัฐฯ เองกลับพยายามที่จะก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจชาติเดียว จึงส่งผลให้เกิดการขยายอิทธิพลทางทหารอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กลไกของระบบอาวุธนิวเคลียร์ก็ไม่ได้จางหาย มีหลายประเทศกลับเริ่มมาองการพัฒนาเทคโนโลยีนิวเคลียร์ และรวมไปถึงอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destruction) อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ อาวุธชีวภาพและอาวุธเคมีที่หลาย ๆ ประเทศมองข้ามไป สำหรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ด้านอื่น ๆ เช่น ภัยคุกคามในเรื่องของการระบาดวิทยา (Epidemiology) ภัยคุกคามที่มีต่อสารสนเทศ (Information) อาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime) ภัยคุกคามที่มีต่อความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) และภัยคุกคามด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) เป็นต้น อย่างไรก็ตามการเกิดขึ้นมาของภัยคุกคามรูปแบบใหม่นั้นไม่ได้หมายความว่าภัยคุกคามในรูปแบบเดิมจะหมดไป ประเทศหลายประเทศในโลกยังคงอยู่ในสถานะของความเสี่ยงที่อาจจะมีสงครามเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

สรุปในการวิจัยนี้จะใช้แนวคิดภัยคุกคามรูปแบบใหม่ของสำนักนายกรัฐมนตรีนั่งสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้แก่

1. ปัญหายาเสพติด ซึ่งมีการลำเลียงผ่านจังหวัดชายฝั่งทะเลและเป็นแหล่งซื้อขายในจังหวัดที่เป็นท่าเรือประมง
2. ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่มักอพยพทางเรือและลักลอบเข้าเมืองพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเล ซึ่งมีแรงงานต่างด้าว ชาวเมียนมาร์ ชาวกัมพูชา และชาวลาวที่ลักลอบเข้ามาขายแรงงาน
3. ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อเขตแดน

4. ปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ เป็นประเด็นปัญหาที่ให้ความสำคัญทั้งสาธารณสุขที่เกิดจากภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งเชื่อมโยงกัน

5. ปัญหาโรคระบาด ซึ่งในอนาคตจะมีโรคระบาดอุบัติใหม่เกิดขึ้นโดยเฉพาะโรคติดต่อทางการหายใจ และคาดว่าจะมีโรคอุบัติซ้ำอีกจากโรคดั้งเดิมที่เคยระบาดและจัดเป็นภัยร้ายแรงในอดีต

แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อม

มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ออนไลน์. ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของคำว่า พร้อม ไว้ดังนี้ คำแสดงกิริยาร่วมกัน ได้แก่ ร้องเพลงพร้อมกัน ประมือพร้อมกัน หรือในเวลาเดียวกัน ไปพร้อมกัน ถึงพร้อมกัน โดยปริยายหมายความว่า ครบครัน ได้แก่ งานพร้อม ดีพร้อม เตรียมพร้อม เสร็จ พร้อมแล้ว เตรียมครบถ้วน

ประคับศรี หุ่นทอง (2547 : 12) สรุปไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาวะที่บุคคลพร้อมด้วยประการทั้งปวงที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างได้ผลดีที่สุด ความพร้อมในการปฏิบัติงานจึงหมายถึง สภาวะที่บุคคลพร้อมที่จะทำงานอย่างได้ผลดีที่สุด

เพชรณี หลวงจันทร์ดวงศ์ (2555 : 29) สรุปไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาวะส่วนบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย วุฒิภาวะ ประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก ตั้งใจและสามารถที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้ โดยมีการเตรียมการวางแผนในการทำงานไว้ล่วงหน้าแล้ว

ภพพน เข้มทอง (2556 : 45) สรุปไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง องค์ประกอบสภาพที่ครบครันสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย ทางด้านสภาพจิตใจ จนเกิดความพอใจสามารถที่จะกระทำภารกิจให้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างราบรื่นด้วยศักยภาพที่มีอยู่ตนเอง

วิกรม อาริราษฎร์ (2547 : 7) สรุปไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพที่เตรียมพร้อมในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สามารถลุล่วงและสำเร็จภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นฤมล สุมรรคา (2554 : 7) สรุปไว้ว่า การเตรียมความพร้อม หมายถึง การเตรียมตัวเองก่อนกระทำการ หรือทำงานที่จะทำหรือได้รับมอบหมาย เป็นการทำความเข้าใจในงานที่จะทำ ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับงาน และหน่วยงานที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถ้ามีการศึกษาเตรียมการรัดกุมมาก มีความเข้าใจกับระบบและงานมาก ก็จะมีความพร้อมมาก

วัชรวรรณ ดวงสะเก็ด (2555 : 9) สรุปไว้ว่า การเตรียมความพร้อม หมายถึง การดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อให้เกิดความมั่นใจและตั้งใจในการที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนคุณสมบัติหรือสภาวะของบุคคลที่พร้อมจะทำงานหรือกระทำการกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีแนวโน้มจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

Thorndike (1975: 60 - 62) สรุปไว้ว่า กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) หมายถึง สภาพความพร้อมหรืออูติภาวะของผู้เรียนทั้งทางร่างกาย อวัยวะต่างๆ ในการเรียนรู้และจิตใจ รวมทั้งพื้นฐานและประสบการณ์เดิม สภาพความพร้อมของหู ตา ประสาทสมองกล้ามเนื้อ ประสบการณ์เดิมที่จะเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่หรือสิ่งใหม่ ตลอดจนความสนใจ ความเข้าใจต่อสิ่งที่เห็น ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมตามองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าว ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

Hersey and Blanchard (1993 : 189 - 190) สรุปองค์ประกอบหลักของความพร้อมมี 2 ประการ คือ ด้านความสามารถ (Ability) ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์ ส่วนอีกด้าน คือ ความเต็มใจ (Willingness) ประกอบด้วย การให้คำมั่นสัญญา หรือความผูกพัน แรงจูงใจในการทำงาน และความมั่นคง

Downing and Thackray (1971 : 14 – 16) ได้แบ่งองค์ประกอบของความพร้อมออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. องค์ประกอบทางกายภาพ ได้แก่ การบรรลุนิติภาวะทางด้านร่างกายทั่วไป เป็นต้น
2. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประสบการณ์ด้านสังคมและครอบครัวสภาพแวดล้อมรอบตัวที่แตกต่างกัน เป็นต้น
3. องค์ประกอบด้านอารมณ์ แรงจูงใจและบุคลิกภาพ ได้แก่ ความมั่นคงทางอารมณ์ และความปรารถนาที่จะเรียนรู้ เป็นต้น
4. องค์ประกอบด้านสติปัญญา ได้แก่ ความพร้อมด้านความสามารถในการรับรู้ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น

นุชนารถ นาคคำ (2547 : 18 - 23) ได้สรุปองค์ประกอบของความพร้อม ดังนี้

1. ความพร้อมของระบบองค์การ (Organization)

องค์การ หมายถึง กลุ่มคนที่สร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายที่จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ระบบองค์การ หมายถึง โครงสร้างทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อประกอบกิจกรรมของบุคคล เป็นการกำหนดนโยบายเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนการดำเนินการจัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและนำไปสู่ความสำเร็จของการ

ดำเนินการ ทั้งนี้ระบบองค์การประกอบด้วย การวางนโยบายเพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันและการจัดการเพื่อตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือ บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ความพร้อมของนโยบาย (Policy) หมายถึง แนวทาง ทิศทาง และกระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมาย โดยมีการระบุถึงวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายซึ่งมีกระบวนการดังนี้

2.1 การวางแผน (Planning) การคิดการล่วงหน้า หรือกำหนดกิจกรรม และจะต้องทำหรือหาวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยคำนึงถึงใคร หน่วยงานใด ทำเมื่อไร ที่ไหนและจะต้องมีปัจจัยอะไรในการสนับสนุนเท่าใด จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้และได้ผลตามที่ต้องการ

2.2 การเตรียมการหรือเตรียมแผนปฏิบัติการ (Organizing and Preparing Operation Plan) คือ การเตรียมความพร้อมที่จะเข้าปฏิบัติงานได้ทันทั่วทั้งกับเวลาที่เริ่มต้นปฏิบัติ เป็นเรื่องของบริหารจัดการ ทำแผนสนับสนุนทรัพยากรให้แก่หน่วยปฏิบัติให้เพียงพอที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับผิดชอบ งบประมาณและเครื่องมือเข้าด้วยกัน หากเป็นงานประจำก็ต้องออกระเบียบปฏิบัติที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการได้

2.3 การมีแผนงานและระเบียบปฏิบัติงาน (Direct and Supervising) คือ การนำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานมาให้ผู้ร่วมงาน การออกคำสั่ง การชี้แจง และการอธิบายให้แก่ทุกคนที่รับผิดชอบ เพื่อให้สามารถทำงานได้ถูกต้องตามเจตนารมณ์และแผนที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นนักจัดการหรือผู้บริหารยังมีหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติเป็นระยะ ๆ เพื่อช่วยแก้ปัญหาให้คำแนะนำช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

2.4 การประสานงาน (Coordination) คือ การแสวงหาความร่วมมือ และการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีวงจรเกี่ยวข้องกัน เพื่อให้หน่วยงานของตนสามารถทำงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น หรือชุมชนได้อย่างกว้างขวาง มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์

2.5 การประเมินผล (Evaluation) คือ การประเมินเพื่อแก้ไขปรับปรุงความสามารถในการปฏิบัติงานของตนหรือหน่วยงานของตนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ผลงานของหน่วยงาน ปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานสิ่งเหล่านี้จะมาจากกระบวนการรายงานย้อนกลับ (Feedback) การรายงานบางอย่างมีความซับซ้อนที่ต้องมาวิเคราะห์หาสมมติฐานที่แท้จริงก่อนที่จะคิดหาวิธีการที่ดีกว่ามาปฏิบัติงานในโอกาสต่อไป

3. ความพร้อมของบุคลากร (Personnels)

ความพร้อมของบุคลากร หมายถึง การเตรียมตัวเพื่อจะเจริญงอกงามหรือการที่จะก้าวหน้าต่อไปและมีอีกความหมายว่าความพร้อม คือ ลักษณะทั้งหมดในตัวบุคคลที่สามารถรวบรวมขึ้นเป็นเครื่องมือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง การจัดการที่ดีจำเป็นต้องได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติที่จำเป็นมาบรรจุในตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดไว้ การเตรียมบุคลากรให้พร้อมที่จะเข้าปฏิบัติงานได้ทันทั่วทั้งที่ เรียกว่า การวางแผนกำลังคน ซึ่งหมายถึง การเตรียมบุคลากรทั้งในด้านจำนวนและคุณภาพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ การสร้างความพร้อมของบุคลากร ได้แก่

3.1 การฝึกอบรม (Training) หมายถึง การพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น ทั้งทางด้านสารสนเทศและทักษะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างได้ผล โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมที่จัดไว้เป็นรูปแบบมีมาตรฐานและการประเมินผลที่เป็นที่ยอมรับ

3.2 การศึกษา (Education) หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงาน

3.3 การพัฒนา (Development) หมายถึง กระบวนการที่มุ่งจะเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติของบุคลากรให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น การวางแผนกำลังคนนี้มีความจำเป็นต่อการเตรียมความพร้อม เพราะหากขาดบุคลากรทั้งในด้านปริมาณหรือคุณภาพ หรือขาดการพัฒนาบุคลากรก็จะทำให้การดำเนินการขององค์กรไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่บุคคลมีอยู่ในตัวเอง จะสังเกตเห็นได้และสามารถที่จะวัดได้นำมาพัฒนาได้ง่าย ได้แก่ ความรู้สาขาต่างๆ ที่ได้เรียนมา (Knowledge) และส่วนของทักษะ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญพิเศษด้านต่างๆ (Skill) สำหรับคุณลักษณะอื่น ๆ (Other Characteristics) ของบุคคลนั้นๆ เป็นส่วนที่ไม่อาจสังเกตได้ชัดเจนและวัดได้ยากกว่า และเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากกว่า ได้แก่ บทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (Social Role) ภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง (Self Image) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Trait) และแรงจูงใจ (Motive)

ดังนั้น องค์ประกอบที่จำเป็นในการปฏิบัติงานจะประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่น ๆ (Other Characteristics) ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

4. ความพร้อมด้านทรัพยากร (Resource)

ทรัพยากร หมายถึง เงินและวัสดุอุปกรณ์อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานของทุกกิจกรรมเงิน เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านจำนวนและเวลา ที่ถูกต้องสอดคล้องกัน ดังนั้น การพิจารณาแหล่งเงิน การจัดสรรเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ ต้องได้สัดส่วนการควบคุมการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนให้งานราบรื่นและบรรลุเป้าหมายได้ วัสดุอุปกรณ์เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการในที่นี้ รวมถึงสถานที่ปฏิบัติงาน สถานที่บริการที่เหมาะสม ทันสมัยเพียงพอและมีประสิทธิภาพที่จะสามารถช่วยให้การดำเนินงานตามหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ อย่างได้ผล

5. ความพร้อมของชุมชน (Community)

ความพร้อมของชุมชนหมายถึง การมีส่วนร่วม มีส่วนรับผิดชอบ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสถานการณ์ของตนเอง เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การกำหนดและดำเนินการของประชาชนเอง โดยกระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการมีส่วนร่วมในการค้นหา กำหนด ปัญหา หาสาเหตุของปัญหา วิธีแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและการประเมินผลการดำเนินการเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการปัญหายุทธศาสตร์รูปแบบใหม่

มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการปัญหายุทธศาสตร์รูปแบบใหม่ไว้ ดังนี้

สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ (ม.ป.ป. : 13-19) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.2556-2560) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวมที่ครอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม การป้องกันประเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการบริหารจัดการที่เป็นเอกภาพโดยมุ่งเน้นการมีภูมิคุ้มกัน การป้องกัน การลดเงื่อนไขของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและการพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย ด้วยการใช้กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันประเทศ ในการจัดการปัญหายุทธศาสตร์รูปแบบใหม่ ร่วมกันทั้งในระดับกระทรวง/กรม ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย 6 ประเด็นยุทธศาสตร์รองรับ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์พัฒนากำลังเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและภูมิคุ้มกันของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายอย่างยั่งยืน ได้แก่

1.1 เสริมสร้างให้คนและชุมชนมีจิตสำนึกด้านความมั่นคงและมีศักยภาพตลอดจนภูมิคุ้มกันอย่างยั่งยืน โดยสนับสนุน ส่งเสริม และเสริมสร้างการพัฒนาคน ชุมชน หมู่บ้าน

บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ให้กับผู้นำชุมชนและหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่ม/องค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชน และองค์กรภาคประชาสังคม รวมทั้งผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อสร้างผู้นำชุมชนด้านความมั่นคงตลอดจนประชาชนทั่วไปในพื้นที่จังหวัดชั้นใน จังหวัดชายแดนและจังหวัดชายฝั่งทะเล ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาความมั่นคงให้สอดคล้องกับความต้องการของคนและชุมชนในพื้นที่ โดยเฉพาะเวทีการจัดทำแผนระดับชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อสร้างความตระหนักรู้ของประชาชนถึงมิติปัญหาความมั่นคงที่กระทบต่อตนเองและชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันระดับประชาชนและชุมชน

1.3 ส่งเสริมให้คนและชุมชนในพื้นที่ชายแดน พื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่งสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยและภาษาท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้คนบริเวณพื้นที่ชายแดนเรียนรู้ภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ให้พัฒนาความรู้และทักษะตำรวจตระเวนชายแดนเพื่อให้เป็นครูสอนเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่เสี่ยงภัยเพื่อเสริมเจ้าหน้าที่หลักทางการศึกษา รวมถึงให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สร้างอาชีพและรายได้บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเข้าถึงบริการสาธารณสุขพื้นฐานเพื่อป้องกันโรคติดต่อชายแดน ตลอดจนเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชายแดน เพื่อเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค

1.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานในจังหวัดมีความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนและเครือข่ายประชาสังคมในจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) องค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน ร่วมดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

1.5 ส่งเสริมความรู้ สร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ เพื่อป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อแนวเขตแดนและแสวงหาแนวทางลดเงื่อนไขความขัดแย้งการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่โดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.6 พัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐและสร้างขวัญกำลังใจ ค่าตอบแทนที่เหมาะสม โดยเฉพาะผู้ที่ปฏิบัติงานในระดับตำบล อำเภอ ในพื้นที่ห่างไกลหรือเป็นพื้นที่เสี่ยงชายแดนและทางทะเล

1.7 ส่งเสริมและขยายผลการพัฒนาโครงการตามแนวพระราชดำริ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของคน ชุมชนและพื้นที่เป้าหมายอย่างยั่งยืน ได้แก่ โครงการหมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดน โครงการหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการฟาร์มตัวอย่างตามแนวพระราชดำริ

2. ยุทธศาสตร์การจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ได้แก่

2.1 ดำเนินการจัดทำแผนการจัดระบบป้องกัน เพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนให้ครอบคลุมพื้นที่ทางบกและทางทะเลที่สอดคล้องกับแผนป้องกันประเทศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดนและความเป็นมิตรของประชาชนชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2.2 ดำเนินการจัดระเบียบชุมชนและเสริมสร้างระบบหมู่บ้านเข้มแข็งให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ จังหวัดชายแดน จังหวัดชายฝั่งทะเลรวมทั้งเกาะแก่งและจังหวัดชั้นใน โดยมุ่งเสริมความเข้มแข็งของระบบหมู่บ้านชายแดนเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) เป็นลำดับแรก และพัฒนากลไกของหมู่บ้านทั่วไป คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มพลังมวลชน ไทยอาสาป้องกันชาติทางทะเล (ทสปช.) ชูรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน การฝึกอบรมกำลังประชาชน เพื่อความมั่นคงทางทะเล การฝึกอบรมวิทยุมุดน้ำวินาที กลุ่มชาวประมง และองค์กรชุมชนต่างๆ ให้มีความพร้อมและสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชนและหมู่บ้าน

2.3 เสริมสร้างระบบป้องกันชายแดน ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง โดยวางแผนและกำหนดแผนปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการฝึกอบรมกำลังประชาชนของกระทรวงมหาดไทยกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ควบคู่กับการเสริมสร้างระบบประชากรให้มีความรู้พื้นฐานด้านความมั่นคงและจิตสำนึกความมั่นคง และนำการพัฒนาอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืนของหน่วยงานด้านเศรษฐกิจและสังคมเข้าไปพัฒนาคนและชุมชนในหมู่บ้านตำบลเป้าหมายในคราวเดียวกัน

2.4 ดำเนินการจัดและพัฒนาให้มีระบบการแจ้งเตือนและระบบเฝ้าตรวจทั้งทางบกและทางทะเลในลักษณะเครือข่าย (Network) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และนำระบบภูมิสารสนเทศมาสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถการป้องกันและ

ปราบปรามไม่ให้เกิดปัญหาความมั่นคง ได้แก่ การมีเครือข่ายเฝ้าระวังและระบบตรวจการณ์ปัญหาความมั่นคงบริเวณช่องทางสัญจรข้ามแดนและช่องทางทางธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ทำข้าม เป็นต้น เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับคนในพื้นที่เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสมาชิกอาเซียน

2.5 สนับสนุนและพัฒนาระบบสื่อสารให้พร้อมใช้งานควบคู่กับเสริมสร้างความรู้ของเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครกลุ่มต่าง ๆ ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนโดยการร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนให้สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายการสื่อสารของฝ่ายทหาร ฝ่ายปกครอง และหน่วยงานในพื้นที่ชายแดน ชายฝั่งทะเล รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันในการแจ้งเตือน เฝ้าระวัง ประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยา (Information Operation) เพื่อให้คนและชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัยได้ร่วมมือระวังป้องกัน รวมถึงประโยชน์ในการสื่อสารเพื่อพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง

2.6 พัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดนทั้งทางบกและทางทะเล ให้สามารถป้องกันและควบคุมการลักลอบเข้าเมือง และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของไทย ได้แก่ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ และการค้าสิ่งที่เป็นโทษต่อชีวิตและสังคม รวมทั้งการนำสิ่งของผิดกฎหมายและสินค้าหนีภาษี และการเคลื่อนไหวของกลุ่ม/ขบวนการที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง ตลอดจนดำเนินการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มงวดในการป้องกัน สกัดกั้นและระงับยับยั้งการกระทำผิดกฎหมาย

2.7 เร่งดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเขตแดน เพื่อลดการเผชิญหน้าหรือการกระทบกระทั่งกับประเทศคู่กรณี ตลอดจนปรับปรุงระบบการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่

3. ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความมั่นคงในมิติวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการโดยสันติวิธี ได้แก่

3.1 สนับสนุนให้มีการนำมิติวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน/ท้องถิ่นและส่งเสริมการจัดเวทีประชาคมในระดับต่าง ๆ ตามความพร้อมของแต่ละพื้นที่ทั้งในระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อนำมิติวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน/ท้องถิ่น มาเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานเสริมสร้างความมั่นคงให้สอดคล้องกับสถานการณ์และภัยคุกคามความมั่นคงในระดับพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือด้านศาสนา เนื่องจากศาสนาเป็นรากฐานของความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในพื้นที่ชายแดน

3.2 สนับสนุนหน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญนำมิติด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน ท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงและสนับสนุนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ โดยจัดเป็นโครงการนำร่อง (Pilot Project) ตามความพร้อมของชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน กลุ่มอาสาสมัครเพื่อความมั่นคง ได้มีกิจกรรมที่นำมิติด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน ท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความร่วมมือของชุมชนชายแดนไทย และความร่วมมือระหว่างชุมชนชายแดนไทยกับชุมชนชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยลดข้อขัดแย้งที่นำไปสู่ปัญหาด้านความมั่นคง

3.3 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติวิธี ได้แก่ ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำองค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำภาคประชาชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ที่จะลดระดับความรุนแรงเมื่อเผชิญกับสถานการณ์และปัญหาความมั่นคงรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งอันเกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติและ ความขัดแย้งภายในสังคม ขยายตัวไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

3.4 ส่งเสริมเวทีและประชาคมการเรียนรู้ การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีและกระบวนการยุติธรรมชุมชน ทั้งในสถาบันการศึกษาและนอกสถาบันการศึกษา รวมทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจและมีทักษะการจัดการความขัดแย้งในระดับชุมชนด้วยวิถีชุมชน ผสมผสานกับการเรียนรู้ กฎ กติกา ของภาครัฐ ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนานุเคราะห์ที่มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีและกระบวนการยุติธรรมชุมชน เพื่อสนับสนุนหน่วยงานของรัฐในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

3.5 ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือของชุมชนในการจัดการความขัดแย้งภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์ (Restorative Justice) ซึ่งเป็นกระบวนการที่กลุ่มผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียมาร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งสนับสนุนการมีคณะกรรมการไตรภาคีระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้ที่ประสบความเดือดร้อน และผู้แทนภาควิชาการและสื่อมวลชนเพื่อเจรจาหาข้อยุติความขัดแย้งของคนในสังคมที่ยอมรับร่วมกันได้

3.6 ส่งเสริมให้องค์กรนอกภาครัฐที่ได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นหน่วยเจ้าภาพสร้างกลไกการเจรจาข้อยุติและทางออกในการแก้ไขข้อขัดแย้ง รวมถึงความแตกแยกในสังคมที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงและเกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม

3.7 ศึกษา วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการความขัดแย้งของชุมชนและท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนให้เป็นพลังดำเนินการ และสนับสนุนการเผยแพร่แนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีของภาคประชาชนให้เกิดการเรียนรู้ของทุกภาคส่วน

3.8 ส่งเสริมการดำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาประวัติศาสตร์ โบราณคดีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นมีความภูมิใจในประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติไทย

4. ยุทธศาสตร์พัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้ด้านความมั่นคง

4.1 สนับสนุนการพัฒนาข้อมูลและระบบฐานข้อมูลตั้งแต่ระดับกระทรวง กรม ระดับภาค ระดับจังหวัด รวมทั้งเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลในทุกระดับ โดยใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและภาพถ่ายดาวเทียม รวมทั้งให้ความสำคัญกับข้อมูลสถานการณ์หรือภัยคุกคามด้านความมั่นคง ข้อมูลสภาพพื้นที่ ข้อมูลความต้องการของชุมชนที่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน เพื่อนำมาพิจารณาจัดทำและสนับสนุนแผนงาน/โครงการด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกับสถานการณ์และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และตอบสนองความต้องการของชุมชน

4.2 พัฒนาและจัดทำข้อมูลและระบบฐานข้อมูลด้านการข่าว การบูรณาการด้านการข่าวในทุกระดับของศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติ (ส่วนกลางและระดับภาค) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information Sharing) และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลนำไปสู่การแจ้งเตือนและสั่งการแก้ไขปัญหาได้ทันเหตุการณ์ โดยอาจจัดให้มีศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information Sharing Center) รวมทั้งส่งเสริมการข่าวภาคประชาชน การมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อความมั่นคงเพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนสถานการณ์ ด้านความมั่นคง

4.3 สนับสนุนและเร่งดำเนินการจัดทำข้อมูลและฐานข้อมูลเรือ การจัดระเบียบ การเข้า-ออก ทางทะเล เพื่อให้เกิดการรับรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness : MDA) ของศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการดำเนินการ ได้แก่ การควบคุมการกระทำผิดที่อาศัยประโยชน์จากการสัญจรข้ามแดน การพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทะเล ระบบควบคุมการจราจรและความปลอดภัยทางทะเล (Vessel Traffic Service) เป็นต้น รวมทั้งสามารถใช้

ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูลจังหวัด เพื่อให้มีการพัฒนาฐานข้อมูลด้านความมั่นคงทั้งหน่วยงาน ส่วนกลางและหน่วยงานระดับจังหวัด

4.4 ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับระดับ วัยของประชากร โดยให้เน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้มี จิตสำนึกด้านความมั่นคง โดยคำนึงถึงความต้องการกับวิถีชีวิตของชุมชนแต่ละพื้นที่ รวมทั้ง เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคงให้กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปลัดอำเภอ นายอำเภอ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัคร และกลุ่ม มวลชน เป็นต้น เพื่อให้มีความรู้ในการพัฒนาคน ชุมชน พื้นที่ และแนวทางป้องกันและลดปัญหาที่ เกิดขึ้น

4.5 พัฒนาและส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อ เสริมสร้างความมั่นคง เพื่อสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดจนแนวทางพัฒนาเพื่อ เสริมความมั่นคงของชาติ และสนับสนุนการนำผลงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ให้เกิด ประโยชน์กับการดำเนินงานการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติในทุกระดับ

4.6 ส่งเสริมให้หน่วยงานรัฐในระดับนโยบาย หน่วยงานทางวิชาการสถาบัน การศึกษาหรือศูนย์วิชาการด้านความมั่นคงเป็นองค์กรกลางในการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ ด้านความมั่นคงรวมทั้งการถ่ายทอดวิชาการและองค์ความรู้สู่สาธารณะชน หน่วยงานภาครัฐ ด้านความมั่นคง และหน่วยงานที่มีภารกิจสนับสนุนการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ การจัดทำแผนงานด้านความมั่นคงของ จังหวัดและการนำไปสู่การปฏิบัติ

4.7 สนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายความมั่นคง รวมทั้งสร้างช่องทางการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านความมั่นคงสู่เวทีชุมชนผ่านสถาบันการศึกษาและองค์กรทางศาสนา รวมทั้งอาจสนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพของศูนย์การเรียนรู้ และห้องสมุดของชุมชนรวมทั้ง การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต เพื่อให้การเรียนรู้ของชุมชนเป็นไป อย่างเท่าทันและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ ตลอดจนเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง หน่วยงานของรัฐในพื้นที่ระดับภาคและจังหวัดกับสภาองค์กรชุมชนและกลุ่ม/องค์กรภาค ประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อพัฒนารากฐานความมั่นคงของคนและชุมชนให้มีภูมิคุ้มกันปัญหา อย่างเข้มแข็งยั่งยืนและพัฒนาเครือข่ายดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

4.8 เสริมสร้างการตระหนักรู้และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มอาสาสมัคร ผู้นำชุมชนและประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ทักษะที่ดีที่มีต่อไทยและความต้องการของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งปรับทัศนคติและสร้างความเข้าใจของผู้นำชุมชนและท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจของหน่วยงานรัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน โดยจัดช่องทางเผยแพร่ความรู้และเวทีรับฟังความเห็น ข้อเสนอแนะหรือข้อร้องทุกข์ เพื่อกลั่นกรองข้อมูลในพื้นที่ ในการป้องกันหรือยุติข้อขัดแย้งไม่ให้ยกระดับเป็นความขัดแย้งระดับชาติ

4.9 ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ โดยพิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ได้แก่ การจัดการรักษาความสงบเรียบร้อยชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

5. ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน

5.1 สนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนและจังหวัดชายฝั่งทะเลที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีในระดับชุมชนและท้องถิ่น หรือกิจกรรมเสริมสร้างความร่วมมือที่นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขกับประเทศเพื่อนบ้านหรือกิจกรรมที่ช่วยคลี่คลายความขัดแย้งในพื้นที่

5.2 เสริมสร้างและประสานความร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรของรัฐในระดับพื้นที่กับประเทศเพื่อนบ้านที่มุ่งขจัดเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความหวาดระแวงและความไม่ไว้วางใจระหว่างกัน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่น ๆ ในกรอบประชาคมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของประชาคมอาเซียน

5.3 ส่งเสริมและจัดทำแผนการบูรณาการ แผนงาน/โครงการ ของหน่วยงานของรัฐ ในการดำเนินความร่วมมือและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยงานในจังหวัด รวมทั้งระหว่างหน่วยงานในประเทศของไทยกับส่วนราชการของไทยที่ตั้งสำนักงานในประเทศเพื่อนบ้าน

5.4 เร่งรัดการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้กลไกการเจรจาในระดับ ทวิภาคีบนพื้นฐานของความเคารพและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

5.5 ส่งเสริมกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้สึที่ดี (Goodwill) ความรู้สึกชื่นชม (Sense of Appreciation) และความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทุกภาคส่วน โดยใช้ความใกล้ชิดด้านภาษาวัฒนธรรม และประเพณี โดยเฉพาะเยาวชนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านและสนับสนุน

บทบาทของภาคเอกชนและภาคประชาสังคม รวมทั้งใช้ประโยชน์จากสมาคมเพื่อมิตรภาพต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการดำเนินนโยบายเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านจากระดับประชาชนสู่ระดับรัฐบาล

5.6 ส่งเสริมและประสานงานความร่วมมือระหว่างจังหวัดชายแดนไทยกับจังหวัดชายแดนประเทศรอบบ้าน ได้แก่ ความร่วมมือด้านสาธารณสุขชายแดน ด้านการศึกษา ตลอดจนเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านบนพื้นฐานของการเคารพและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ภายใต้กลไกเจรจาในลักษณะทวิภาคีและระดับภูมิภาคที่สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ด้านต่างประเทศของไทย

6. ยุทธศาสตร์บริหารจัดการอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ ดำเนินงานภายใต้กลไกการบริหารจัดการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.2547 และให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (นพข.) มอบหมายและสั่งการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 18) ได้ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ โดยพิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ได้แก่ การศึกษารักษาความสงบเรียบร้อยชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2556 : 34) กำหนดให้มีการพัฒนาส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ โดยเน้นการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความทันสมัย กระทัดรัด มีรูปแบบเรียบง่าย (Simplicity) มีระบบการทำงานที่คล่องตัว รวดเร็ว โดยปรับปรุงหน่วยงานราชการให้มีความเหมาะสมกับภารกิจที่รับผิดชอบ ลดความซ้ำซ้อน มีความยืดหยุ่น คล่องตัวสูง สามารถปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง ตอบสนองต่อบทบาทภารกิจหรือบริบทในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 13) กำหนดให้ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาความมั่นคงให้สอดคล้องกับความต้องการของคนและชุมชนในพื้นที่ โดยเฉพาะเวทีการจัดทำแผนระดับชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อสร้างความตระหนักรู้ของประชาชนถึงมิติปัญหาความมั่นคงที่กระทบต่อตนเองและชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมกำหนด

แนวทาง การพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกันระดับประชาชนและชุมชน

ถวิลวดี บุรีกุล (2551 : 7) สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่ง ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารใน ระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไป ด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีใน สังคม ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลด ค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติและทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วย หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในกรณีที่ร้ายแรงที่สุด ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมและ ช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความ เชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจองค์ความรู้ทางด้านผลการศึกษาที่ตรงหรือใกล้เคียงกับหัวข้อในการวิจัย พบว่ามีเอกสารงานวิจัยดังนี้

ถาวร เมืองช้าง (2558) ได้วิจัยเรื่อง ศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา ในกระแสการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษาจังหวัดตราด ใช้วิธีการศึกษา โดยการกำหนด ประชากรแบบเจาะจง และใช้การวิจัยเชิงบูรณาการ (Mixed Method Model) เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ และการสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษา พบว่า ศักยภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยและเมื่อพิจารณาผลการศึกษาเป็นรายปัญหา พบว่าด้านที่มีศักยภาพมากที่สุด ได้แก่ การจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือการจัดการปัญหายาเสพติด และน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดการปัญหาการค้าสินค้าเถื่อน สินค้าหนีภาษีกับปัญหาการฟอกเงิน ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มศักยภาพมีแนวทาง ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ จัดตั้งกลุ่มองค์กรในท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อน สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสาร กำหนดอำนาจหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีหน้าที่ สนับสนุนงานด้านความมั่นคง

ภาราดา ชัยนิคม (2558) ได้วิจัยเรื่องความรู้และการเตรียมความพร้อมต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้และการเตรียมความพร้อมต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ของเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีความพร้อมทั้งด้านความคิด สติปัญญา และความสามารถ อีกทั้งยังจะเป็นปัญญาชนผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาประเทศได้ในอนาคต โดยข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกภาคสนาม จากการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมีความรู้และการเตรียมความพร้อมต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงรวม 6 ประเภท ได้แก่ ความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงไซเบอร์ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ยาเสพติด การค้ามนุษย์ และการก่อการร้าย โดยภัยดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะขยายตัวรุนแรงมากขึ้น ในขณะที่องค์ความรู้ทางด้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ยังคงมีลักษณะผูกขาดอยู่กับภาครัฐ ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว เพื่อสร้างความมั่นคงของรัฐที่อยู่ในดุลยภาพที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

คณะกรรมการการทหาร วุฒิสภา และคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2548) ได้วิจัยเรื่องปัญหาการจัดการด้านความมั่นคง : กรณีเหตุการณ์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาด้านองค์กรและการบริหารจัดการปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเน้นขอบเขตพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส วิธีการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ข้าราชการในส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความมั่นคงและการพัฒนาทุกกระทรวงในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดหลักในการจัดการปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มาจากแนวคิดยุคสงครามเย็น ซึ่งต้องบูรณาการมิติการพัฒนาและมิติการรักษาความมั่นคงด้วยการปราบปรามเข้าด้วยกัน องค์กรในการจัดการปัญหาจึงตั้งบนหลักคิดดังกล่าวและต้องการลักษณะการบูรณาการภายใต้องค์กรเดียว พัฒนาการขององค์กรการแก้ปัญหาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เริ่มต้นจากเดิมงานพัฒนาและความมั่นคงอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรเดียว คือ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน รับผิดชอบรวมโดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) รับผิดชอบงานพัฒนา ส่วนหน่วยงานผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร 43 รับผิดชอบด้านการปราบปราม

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลชวน หลีกภัย พ.ศ. 2531 ได้แยกงานพัฒนาออกจากงานปราบปราม โดยแยกองค์กร ศอ.บต. และพลเรือน ตำรวจ ทหาร 43 ออกจากกัน ส่วนรัฐบาลทักษิณก็ตัดสินใจปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรอีกครั้งโดยให้ยุบเลิก ศอ.บต. ให้งานการพัฒนาไปบูรณาการภายใต้ระบบกลุ่มจังหวัดและตั้งองค์กรใหม่ชื่อคณะกรรมการเฉพาะกิจแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนงานการปราบปรามให้หน่วยปกติเป็นผู้ดำเนินการและยกเลิกหน่วยพลเรือน ตำรวจ ทหาร 43 ความรุนแรงของสถานการณ์ที่เพิ่มขึ้น ทำให้มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่คือ กองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุข 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งรับผิดชอบบูรณาการงานพัฒนาและความมั่นคงแบบเบ็ดเสร็จ แต่จากการวิจัย พบว่า แม้ว่ารูปแบบองค์กรจะมีความสมบูรณ์เหมาะสมมีอำนาจหน้าที่บูรณาการ งบประมาณ งานและคน แต่การปฏิบัติจริงไม่สำเร็จเพราะปัญหาคือใช้วัฒนธรรมองค์กรเดียวไปครอบงำการปฏิบัติจึงไม่สามารถสร้างส่วนร่วมให้เกิดกับหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรได้ ระบบการจัดการและบุคลากรขององค์กรใช้ระบบทหารเป็นหลักบรรจบบุคลากร ส่วนงานสำคัญกับการตัดสินใจจากฝ่ายทหาร ความไม่สำเร็จของงานถูกกระทบจากระบบการเงินปัจจุบันที่เข้าไปกำกับดูแลมากเกินไปเพื่อหวังผลทางการเมืองในอนาคต

ธีรพงศ์ เมฆเฉลิม (2549) ได้วิจัยเรื่องบทบาทของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) กับภัยคุกคามในยุคโลกาภิวัตน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของ กอ.รมน. ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล บทบาทของ กอ.รมน. ตามสภาพจริง และเสนอแนะบทบาทที่เหมาะสมของ กอ.รมน. กับภัยคุกคามในยุคโลกาภิวัตน์ วิธีการศึกษา ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth - interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ปฏิบัติงานใน กอ.รมน. จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ระดับผู้บริหาร จำนวน 7 คน และระดับผู้ปฏิบัติงานตั้งแต่ผู้อำนวยการกองขึ้นไป จำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพและบทบาทของ กอ.รมน. ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลนั้น เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เคยเป็นองค์กรระดับนโยบาย รับผิดชอบวางยุทธศาสตร์การต่อสู้กับภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงภายในและเป็นองค์กรที่แปลงนโยบายมาสู่การปฏิบัติด้วยนั้น ได้ถูกลดบทบาทลง มาเป็นองค์กรที่แปลงนโยบายด้านความมั่นคงมาสู่การปฏิบัติเพียงอย่างเดียว ในลักษณะอำนาจการประสานงาน และส่งเสริมการปฏิบัติของส่วนราชการอื่น แต่ยังเป็นองค์กรที่มีการทำงานในลักษณะการบูรณาการของพลเรือน ตำรวจ ทหาร เช่นเดิม ด้านอำนาจหน้าที่ กอ.รมน. ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน กิจกรรมโครงการที่ได้รับมอบให้ปฏิบัติ ขาดอำนาจตามกฎหมายรองรับการปฏิบัติงาน

และไม่ตรงกับภารกิจหลักของ กอ.รมน. ในเรื่องการบริหารจัดการตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน โดยเน้นกระทำในภารกิจ การแก้ปัญหาชายแดน การแก้ปัญหาผู้อพยพหลบหนีเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย การปฏิบัติงานส่งเสริมส่วนราชการอื่นในการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ตลอดจนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านโครงสร้างในภาพรวมต้องมีการปรับโครงสร้างให้เป็นหน่วยที่มีอัตรการจัดหน่วยที่ถาวร รับผิดชอบเรื่องความมั่นคงภายในทั้งหมด โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติงาน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายั่งยืน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี